

КОНСТИТУЦІЙНІ ПИТАННЯ

ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ
ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

DG1

ТЕМАТИЧНА ДОВІДКА

Травень 2020 р.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПИТАННЯ

Цей короткий виклад справ підготовлено під виключну відповідальність Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини, й він жодним чином не зобов'язує Комітет міністрів.

1.	РЕФОРМИ В СФЕРІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПИТАНЬ	3
1.1.	Захист від депортації /примусового видворення.....	3
1.2.	Захист прав затриманих осіб	3
1.3.	Доступ до правосуддя та його функціонування	5
1.4.	Захист приватного життя.....	12
1.5.	Свобода віросповідання та совісті, дискримінація	12
1.6.	Свобода вираження поглядів та доступ до інформації.....	13
1.7.	Свобода об'єднань/ зібрань	13
1.8.	Захист права власності	14
1.9.	Вибірчі права	14
1.10.	Право на освіту	15
2.	ЗМІНИ В ПРАКТИЦІ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ.....	16
2.1.	Захист від депортації /примусового видворення.....	16
2.2.	Захист прав затриманих осіб	16
2.3.	Доступ до правосуддя та його ефективне функціонування.....	17
2.4.	Захист приватного життя.....	20
2.5.	Свобода вираження поглядів	22
2.6.	Свобода зібрань та об'єднань	23
2.7.	Дискримінація	23
2.8.	Захист права власності	24
2.9.	Вибірчі права	24
2.10.	Право не бути притягнутим до суду або покараним двічі (<i>ne bis in idem</i>)	25
	ДОДАТОК — ПОКАЖЧИК СПРАВ	26

Повне та швидке виконання рішень Європейського суду Державами-учасницями Конвенції значним чином сприяє досягненню спільного розуміння та дотримання прав людини, гарантувати які покликана Конвенція.

Одним із найшвидших та найефективніших способів забезпечити виконання рішень Суду від початку існування конвенційної системи було їх безпосереднє визнання органами судової та виконавчої влади (тобто звернення до виконання без необхідності вносити зміни до законодавства). Багато конституційних судів таким чином тлумачили національне законодавство, включно з конституцією, з урахуванням вимог Конвенції в контексті виконання рішень Суду.

У деяких випадках безпосереднє звернення до виконання рішень Суду може виявитися для органів судової та виконавчої влади неможливим. У цій ситуації найбільш типовим рішенням є вжиття законодавчих заходів, включно з внесенням змін до Конституції, якщо в цьому є потреба.

У цій тематичній довідці наведено низку прикладів законодавчих заходів, яких було вжито, та тлумачення конституційних положень, про які повідомлялося в звітах держав, щодо виконання рішень Європейського суду.

Переклад було здійснено в рамках Проєкту Ради Європи «Дотримання прав людини в системі кримінальної юстиції України», що є частиною Плану дій Ради Європи для України на 2018-2022 роки.

1. РЕФОРМИ В СФЕРІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПИТАНЬ

1.1. Захист від депортації /примусового видворення

Забезпечення оперативного та ефективного засобу правового захисту для розгляду скарг стосовно незаконності постанов про депортацію й затримання: зважаючи на порушення статей 5 і 13 та конституційного права на свободу та особисту недоторканність, в тому числі у справах про надання статусу біженця та про депортацію, на підставі змін до Конституції в 2015 році було створено Адміністративний суд (якому були передані повноваження Верховного суду в цій частині), уповноважений, серед іншого, розглядати скарги, що стосуються різних видів відповідних постанов про взяття під варту; були ухвалені зміни до законодавства про біженців, які зобов'язують національні суди розглядати такі скарги у встановлений короткий строк.

Оскільки подання скарги в адміністративному порядку не призупиняє дію постанови про взяття під варту та депортацію, з метою запровадження відповідних гарантій у 2017 році був підготовлений законопроект про внесення змін до закону «Про Адміністративний суд», який передбачає, що, якщо особа оскаржує постанову про депортацію в порядку, передбаченому Конституцією, її виконання автоматично зупиняється до винесення рішення Адміністративним судом. До прийняття закону на практиці суддя приймає рішення про призупинення дії постанови про депортацію, якщо у провадженні щодо судового контролю, що здійснюється в порядку, передбаченому Конституцією, особа стверджує, що виконання постанови порушуватиме статтю 2 або 3 Конвенції.

Посилення правового захисту у провадженнях, пов'язаних з екстрадицією: у відповідь на виявлені ЄСПЛ порушення статей 3, 5 та 13, а також відповідно до конституційної гарантії, згідно з якою кожному, включно з іноземцями та особами без громадянства, гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, змінами до Кримінально-процесуального кодексу в 2010 і 2012 роках було запроваджено законодавчу базу, що регламентує процедуру видачі (екстрадиції) та застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для забезпечення екстрадиції особи, включно з низкою гарантій, таких як судовий контроль, а також право на відшкодування шкоди, завданої незаконним затриманням. Використання процедури нових засобів правового захисту відстрочує екстрадицію, якщо особа заявляє про ризик застосування до неї жорстокого поводження в разі екстрадиції до третьої країни. В аналогічному порядку прийнятий 2011 року закон передбачає відстрочення виконання рішення про примусове видворення у провадженні щодо надання статусу біженця. Осіб, які подали заяву про визнання біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, не може бути примусово видворено до завершення розгляду справи.

CYP / M.A.(41872/10)
(Кіпр/ «М. А.»)

[Рішення стало остаточним](#)
[23/10/2013](#)

[План дій](#)

UKR / Soldatenko (2440/07)
(Україна, «Солдатенко»)

[Рішення стало остаточним](#)
[23/01/2009](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)316](#)

1.2. Захист прав затриманих осіб

Обмеження максимального строку попереднього ув'язнення: з метою усунення недоліків, пов'язаних з недостатньою чіткістю та передбачуваністю положень законодавства про тривалість попереднього ув'язнення, що стало об'єктом критики з боку ЄСПЛ (стаття 3 та частина 1 статті 5), та задля реалізації відповідних конституційних гарантій Конституційний суд визнав неконституційними деякі положення Кримінального процесуального кодексу, внаслідок чого парламент у 2016 році ухвалив необхідні поправки, передбачивши, що строк попереднього ув'язнення не може перевищувати 12 місяців, включаючи як стадію досудового слідства, так і судову стадію кримінального провадження до винесення рішення у справі судом першої інстанції, в тому числі у разі направлення справи на новий розгляд. Було скасовано раніше чинне положення, яке дозволяло у виняткових випадках продовжувати строк попереднього ув'язнення понад 12 місяців.

MDA / Savca (17963/08)
(Молдова. «Савка»)

[Рішення стало остаточною](#)
[15/06/2016](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)124](#)

Реалізація права на розгляд судом правомірності затримання та права на отримання компенсації за незаконне затримання: задля усунення порушень статті 3 та частин 3, 4 і 5 статті 5, праву постати перед суддею протягом 48 годин, а також праву на отримання компенсації за незаконне затримання було в 2006 році надано статус конституційної гарантії. До того ж, право на розгляд судом правомірності затримання було закріплено і в Кримінальному процесуальному кодексі 2011 року. Згодом в рішеннях Конституційного суду, прийнятих з урахуванням вимог Конвенції, було врегульовано питання попереднього ув'язнення, включно з заходами, альтернативними триманню під вартою.

SER / Vrencev (2361/05)
(Сербія. «Вренчев»)

[Рішення стало остаточною](#)
[23/12/2008](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)52](#)

Забезпечення розгляду суддею питання законності тримання під вартою: для усунення недоліків, виявлених ЄСПЛ, які полягали у відсутності можливості для розгляду судом питання щодо законності тримання під вартою (частина 4 статті 5), а також з метою закріплення права на розгляд цих питань судом у Конституції, була проведена реформа положень Федеральної конституції, які стосуються організації судової влади, судових процедур і відправлення правосуддя, з метою уніфікації норм кримінального судочинства в межах Конфедерації та забезпечення того, щоб законодавство чітко передбачало доступ до суду з метою оскарження законності тримання під вартою всім затриманим, включно з тими, кого було переведено з одного кантону до іншого.

SUI / R.M.D. (19800/92)
(Швейцарія. «Р. М. Д.»)

[Рішення стало остаточною](#)
[26/09/1997](#)

[Проміжна резолюція](#)
[DH\(99\)678](#)

Обмеження тривалості тримання в ізоляторах тимчасового тримання: у відповідь на встановлені ЄСПЛ порушення частин 3, 4 і 5 статті 5, 2001 року до Конституції були внесені зміни, які обмежили 4 днями максимальну тривалість тримання в ізоляторах тимчасового тримання до того, як затриманий постане перед суддею, окрім випадків відступу від конвенційних зобов'язань в умовах надзвичайного стану. Ці положення можуть застосовуватися безпосередньо, що підтверджується практикою національних судів. Положення Кримінального процесуального кодексу, що стосуються тримання в ізоляторах тимчасового тримання, згодом були приведені у відповідність до нових конституційних положень. У разі встановлення порушень має виплачуватися компенсація. Крім того, право ініціювати провадження з метою розгляду судом законності тримання під вартою було надано всім особам незалежно від того, у вчиненні якого злочину їх звинувачують.

TUR / Sakik and Others No.1 (23878/94)
(Туреччина. «Сакік та інші», № 1)

[Рішення стало остаточною](#)
[e26/11/1997](#)

[Остаточна резолюція](#)
[ResDH\(2002\)110](#)

Заборона автоматичного продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: аби забезпечити застосування вимог, встановлених частиною 1 статті 5 Конвенції, та ефективним чином реалізувати конституційну гарантію, згідно з якою ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом, Конституційний суд у 2017 році визнав неконституційними положення Кримінального процесуального кодексу від 2012 року, що дозволяли автоматично продовжувати строк тримання під вартою без судового рішення в період між завершенням слідства і початком судового розгляду. Таким чином, недосконале законодавче положення більше не застосовується, а до парламенту на розгляд подано законопроект, покликаний усунути правову невизначеність, яка залишилась.

UKR / Ignatov (40583/15)
(Україна. «Ігнатів»)

[Рішення стало остаточним](#)
[15/03/2017](#)

[План дій](#)

1.3. Доступ до правосуддя та його функціонування

Реформа судової влади та прискорення провадження: задля усунення встановлених ЄСПЛ порушень частини 1 статті 6 і статті 13, у 2016 році було внесено зміни до Конституції, зокрема створено Вищу раду юстиції як головну інституцію з питань організації та управління судовою системою, завдання якої детально визначені законом «Про управління судовою системою» від 2016 року. Крім того, щоб забезпечити особливу ретельність і неупередженість у здійсненні дисциплінарних проваджень щодо суддів, новим законом «Про статус суддів і прокурорів», прийнятим у 2016 році, було створено посаду Вищого судового інспектора, відповідального за нагляд за підвищенням на посаді та діяльністю членів суддівського корпусу. До того ж, у 2017 році було запроваджено прискорювальні та компенсаційні засоби правового захисту шляхом внесення змін до Цивільного процесуального кодексу.

ALB / Mishgjoni (18381/05)
(Албанія. «Мішчоні»)

[Рішення стало остаточною](#)
[07/03/2011](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)73](#)

Перегляд рішення у кримінальній справі у світлі рішення ЄСПЛ: зважаючи на встановлені ЄСПЛ порушення частин 1 і 3 статті 6 та з метою сприяння виконанню рішень ЄСПЛ, які стосуються справедливого характеру кримінального провадження, у 2011 році Конституційний суд шляхом тлумачення положень Кримінального процесуального кодексу визнав компетенцію Верховного суду переглядати рішення, винесені у кримінальних провадженнях, які були предметом розгляду ЄСПЛ. Згодом Верховний суд узагальнив відповідну судову практику, і нарешті, починаючи з 2017 року, можливість звернутись з клопотанням про перегляд судового рішення передбачена положеннями Кримінального процесуального кодексу.

ALB / Saka group (44023/02+)
(Албанія. Група справ «Цака»)

[Рішення стало остаточною](#)
[08/03/2010](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)417](#)

ALB / Xheraj (37959/02)
(Албанія. «Джерай»)

[Рішення стало остаточною](#)
[01/12/2008](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)96](#)

Забезпечення доступу до Конституційного суду: у відповідь на встановлене ЄСПЛ порушення частини 1 статті 6, доступ до Конституційного суду був забезпечений за допомогою вжиття широкомасштабних заходів із підвищення обізнаності щодо перебігу строків подання апеляції.

ALB / Laska and Lika (12315/04)
(Албанія. «Ласка і Ліка»)

[Рішення стало остаточною](#)
[20/07/2010](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/Res\(2016\)272](#)

Щоб забезпечити винесення Конституційним судом остаточної рішень та покласти край наявній практиці відхилення заяв у разі неможливості отримання більшості голосів, 2016 року були внесені зміни до закону «Про організацію та функціонування Конституційного суду».

ALB / Marini (3738/02+)
(Албанія. «Маріні»)

[Рішення стало остаточною](#)
[07/07/2008](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)357](#)

Розширення можливостей для доступу до Конституційного суду: задля усунення встановленого ЄСПЛ порушення частини 1 статті 6 та задля посилення судового захисту у разі порушення конституційних прав особи, закон від 1999 року «Про внесення змін до регламенту Конституційного трибуналу» передбачає, що така особа може звернутися безпосередньо до Конституційного трибуналу із скаргою щодо захисту конституційних прав і свобод (процедура *amparo*).

AND / Millan I Tornes (35052/97)
(Андорра. «Мілан-і-Торнес»)

[Рішення стало остаточною](#)
[06/10/1999](#)

[Остаточна резолюція](#)
[DH\(1999\)721](#)

<p>Право на допит свідків: задля усунення порушень частин 1 і 3 статті 6 та забезпечення детальнішої регламентації права на справедливий судовий розгляд, у 2015 році до Конституції було внесено зміни, а новий проєкт Кримінального процесуального кодексу забезпечить дотримання принципу змагальності на етапах досудового слідства та судового розгляду.</p> <p>Підвищення ефективності правосуддя та розширення можливостей для доступу до Конституційного суду: задля виправлення ситуації, пов'язаної з відмовою національних судів розглядати позовні заяви про оскарження указів Президента про припинення повноважень суддів, а також задля підвищення ефективності адміністративного судочинства, змінами до Конституції 2005 року запроваджено трирівневу судову систему. Згодом, у 2008 році створено спеціалізований адміністративний суд першої інстанції, а у 2010 році — спеціалізований апеляційний адміністративний суд. Кодекс адміністративного судочинства, прийнятий у 2014 році, містив передбачувані і доступні норми, що регулювали порядок оскарження законності актів, прийнятих державними органами та посадовими особами. Зміни до Конституції, прийняті у 2005 та 2015 роках, також закріплюють право на звернення з індивідуальною скаргою до Конституційного суду з метою оскарження конституційності нормативно-правового акта.</p>	<p><i>ARM / Avetisyan (13479/11)</i> (Вірменія. «Аветісян») Рішення стало остаточною 10/02/2017</p> <p>План дій</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)405</p> <p><i>ARM / Saghatelyan (7984/06)</i> (Вірменія. «Сатамелян»)</p> <p>Рішення стало остаточною 20/01/2016</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2016)211</p>
<p>Посилення судового захисту в національних і міжнародних органах: задля усунення порушень, які полягали у відсутності можливості розгляду судом виявлених дій та бездіяльності в адміністративній сфері, 2005 року були ухвалені зміни до Конституції, якими закріплюються право на ефективні засоби правового захисту в судових та інших державних органах і право звертатися до міжнародних установ з метою захисту прав людини.</p>	<p><i>ARM / Melikyan (9737/06)</i> (Вірменія. «Мелікян») Рішення стало остаточною 19/05/2013</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2014)44</p>
<p>Запровадження ефективних засобів правового захисту, що забезпечать дотримання розумного строку розгляду адміністративних справ: задля усунення виявленого порушення частини 1 статті 6 і кращого виконання адміністративними органами та судами свого конституційного обов'язку з ухвалення рішень без надмірних зволікань, систему адміністративних судів було в 2014 році реформовано шляхом створення дев'яти регіональних і двох федеральних адміністративних судів. Крім того, було запроваджено два нові засоби правового захисту: заяву щодо неприйняття рішення за скаргою адміністрацією можна подавати до адміністративних судів першої інстанції, внаслідок чого зазначений орган може отримати припис про винесення рішення у тримісячний строк, а також клопотання про прискорення провадження шляхом встановлення граничних строків для прийняття рішень можна подати до Вищого адміністративного суду. Ця реформа також покликана зменшити навантаження на Конституційний суд.</p>	<p><i>AUT / Rambauske (45369/07)</i> (Австрія. «Рамбауске»)</p> <p>Рішення стало остаточною 28/04/2010</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2015)222</p>
<p>Забезпечення доступу до Конституційного суду та його ефективне функціонування: щоб усунути виявлений ЄСПЛ недолік, пов'язаний з відмовою в наданні доступу до Конституційного суду, Регламент Конституційного суду від 2014 року передбачає, що у випадку, коли неможливо досягти більшості голосів суддів при ухваленні рішення, голос Голови або його/її заступника прирівнюється до двох голосів й таким чином має переважну силу. Регламент також надає можливість перегляду рішення Конституційного суду, якщо ЄСПЛ встановить факт відмови в наданні доступу до нього.</p>	<p><i>BiH / Avdic and Others (28357/11+)</i> (Боснія і Герцеговина. «Авдіч та інші»)</p> <p>Рішення стало остаточною 19/02/2014</p> <p>Звіт про дії</p>

	Остаточна резолюція CM/ResDH(2015)170
<p>Конституційний засіб прискорення судового розгляду: щоб вдосконалити засоби правового захисту, що забезпечують дотримання розумного строку розгляду справ судами, у 2002 році до закону «Про Конституційний суд» були внесені зміни, що дозволяють у таких випадках подавати конституційну скаргу; Конституційний суд повинен встановити строк для винесення рішення по суті справи та належний розмір відшкодування шкоди, завданої встановленим порушенням конституційних прав, яке виплачується за рахунок коштів державного бюджету.</p> <p>Законом «Про суди» від 2005 року компетенцію Конституційного суду було обмежено справами, що розглядаються Верховним судом. За загальним правилом, вищі суди в системі судів загальної юрисдикції могли ухвалювати рішення щодо строків завершення провадження та виплати компенсацій. Положеннями нового закону «Про суди», прийнятого у 2013 році, було запроваджено два засоби правового захисту: один прискорювальний і один компенсаційний. За Конституційним судом залишено компетенцію суду останньої інстанції. Судова інспекція Міністерства юстиції здійснює нагляд за законністю, ефективністю та ретельністю роботи судової адміністрації в питаннях захисту права на судовий розгляд упродовж розумного строку.</p>	<p><i>CRO / Horvat group (51585/99+)</i> (Хорватія. Група справ «Горват»)</p> <p>Рішення стало остаточним 26/10/2001</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2005)60</p> <p><i>CRO / Jakupovic (12419/04)</i> (Хорватія. «Якупович»)</p> <p>Рішення стало остаточним 31/10/2007</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)409</p>
<p>Забезпечення змагальності провадження у Конституційному суді: з метою ефективного виконання вимог Конвенції щодо права на справедливий судовий розгляд, Конституційний суд 2012 року затвердив новий Внутрішній регламент, що забезпечує дотримання принципу змагальності, роз'яснює положення закону «Про Конституційний суд» і передбачає обов'язкове направлення копії конституційної скарги всім учасникам провадження.</p>	<p><i>CRO / Juricic (58222/09)</i> (Хорватія. «Юрічич»)</p> <p>Рішення стало остаточним 26/10/2011</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2017)384</p>
<p>Перегляд Конституційним судом рішень в цивільних справах: задля сприяння виконанню рішень ЄСПЛ, якими встановлені порушення права на справедливий судовий розгляд у рамках цивільного провадження в окремих справах, законом «Про Конституційний суд» у 2013 році було встановлено право подавати клопотання про перегляд Конституційним судом рішень в цивільних справах.</p>	<p><i>CZE / Zakova (2000/09)</i> (Чехія. «Жакова»)</p> <p>Рішення стало остаточним 20/01/2014</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)202</p>
<p>Гарантування справедливості кримінального провадження: з метою усунення виявленого ЄСПЛ порушення частини 1 статті 6 і зміцнення відповідних конституційних гарантій, 1985 року був прийнятий органічний закон, що стосується судової влади. Цей закон запровадив можливість подання касаційної скарги на підставі порушення конституційного права, а також можливість вимагати скасування судових рішень, прийнятих з порушенням права на справедливий судовий розгляд, права на допомогу адвоката або права на захист. Цей законодавчий акт також містить нові правила щодо заміщення суддів. Два інші органічні закони, прийняті у 1988 році, внесли зміни до Кримінального кодексу та Кримінально-процесуального кодексу, згідно з якими втратили чинність положення щодо дій збройних груп і терористичних елементів. Судді можуть продовжувати строк арешту до 48 годин, а не до 7 днів, як це дозволялося раніше. Повна ізоляція затриманої особи не повинна перешкоджати реалізації права на захист. Процедура оскарження законності затримання (<i>habeas corpus</i>) було регламентовано органічним законом в 1984 році, який передбачає, що будь-якій особі, котра стверджує, що її затримали незаконно, повинен бути негайно забезпечений доступ до суду. Реформа Кримінально-процесуального кодексу 1988 року також</p>	<p><i>ESP / Barbera, Messegue and Jabardo (10588/83)</i> (Іспанія. «Барбера, Мессегре та Хабардо»)</p> <p>Рішення стало остаточним 06/12/1988</p> <p>Остаточна резолюція DH(94)84</p>

відокремила функції судді, пов'язані з веденням слідства, від тих, що пов'язані з винесенням рішень. Крім того, новий закон посилив роль прокуратури на етапі розслідування і запровадив можливість перегляду судом другої інстанції рішень у справах, що стосуються злочинів, за вчинення яких може бути призначена максимальна міра покарання у вигляді не більш ніж шести років позбавлення волі.

Підвищення ефективності судової системи: щоб усунути недоліки, пов'язані з забезпеченням права на справедливий судовий розгляд та тривалістю провадження, а також підвищити ефективність судового захисту, у 2015 році були прийняті зміни до конституційного закону «Про судоустрій», Цивільно-процесуального кодексу та Кримінального процесуального кодексу, покликані забезпечити більш гнучку та практичну організацію судової системи.

ESP / Moreno Carmona
(26178/04)
(Іспанія. «Морено Кармона»)
[Рішення стало остаточним](#)
[09/09/2009](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)35](#)

Запровадження можливості перегляду остаточних рішень у кримінальних справах: У 1991 році Конституційний суд виніс прецедентне рішення, яке надало можливість засудженим особам клопотати про перегляд остаточних рішень у кримінальних справах у випадку, якщо ЄСПЛ було виявлене порушення статті 6. У 2014 році Верховний суд своїм рішенням встановив, що будь-яке рішення ЄСПЛ має розглядатися як обґрунтована підстава для перегляду будь-якого остаточного рішення в кримінальній справі. Ці принципи були закріплені в органічному законі 2015 року «Про судову систему».

ESP / Igual Coll (37496/04)
(Іспанія. «Ігваль Коль»)

[Рішення стало остаточним](#)
[10/06/2009](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)69](#)

Обмеження права апеляційних судів на власний розсуд приймати рішення щодо необхідності проведення усного слухання: З 2002 року Конституційний суд змінив національну практику. Відповідно, Верховний суд не допускає скасування рішень про виправдання, винесених судами першої інстанції, якщо судом другої інстанції не було проведено відкритого судового засідання.

Забезпечення незалежності та неупередженості органів, які проводять розслідування за скаргами на жорстоке поводження під час арешту або тримання під вартою: щоби підвищити ефективність розслідування скарг на порушення статей 2 і 3, у тому числі службою безпеки, а також включити до Конституції гарантії незалежності суддів, у 2017-2018 роках шляхом внесення змін до Конституції було досягнуто таке: прокуратура стала незалежним конституційним органом; відсутні можливості політичного впливу на суддів; застосування катувань перестало бути системною проблемою; було розширено права потерпілих щодо участі у кримінальних провадженнях.

GEO / Gharibashvili
(11830/03+)
(Грузія. «Гарібашвілі»)
[Рішення стало остаточним](#)
[29/10/2008](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)287](#)

<p>Виконання остаточних рішень національних судів: конституційна гарантія, згідно з якою державні органи зобов'язані виконувати рішення Верховного адміністративного суду, на практиці виявилася недостатньою. Відповідно, у 2001 році були прийняті зміни до Конституції, щоби посилити зобов'язання державних органів виконувати усі судові рішення. Існує можливість примусового виконання рішень, боржниками за якими є держава, органи місцевого самоврядування, та юридичні особи публічного права.</p>	<p><i>GRC / Hornsby group (18357/91)</i> (Греція. Група справ «Горнсбі»)</p> <p>Рішення стало остаточним 19/03/1997</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2004)81</p>
<p>Обґрунтування судових рішень: задля усунення виявленого порушення частини 1 статті 6 у 2001 році було внесено зміни до Конституції, якими встановлено, що судові рішення повинні містити належне та докладне обґрунтування. Відповідні положення також передбачають, що законом може бути встановлене покарання за недотримання цієї норми .</p>	<p><i>GRC / Karakasis (38194/97)</i> (Греція. «Каракасіс»)</p> <p>Рішення стало остаточним 17/01/2001</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2003)6</p>
<p>Прискорення провадження в адміністративних справах: задля вирішення проблеми надмірної тривалості провадження в адміністративних судах і ефективного забезпечення права на судовий розгляд у розумний строк на конституційному рівні, конституційна реформа 2001 року дала змогу позбутися надмірно формалізованих процесуальних вимог, тим самим прискоривши здійснення провадження в адміністративних судах, особливо в Державній раді. Реформа також стосувалась перерозподілу повноважень між Державною радою та судами нижчих інстанцій.</p>	<p><i>GRC / Pafitis and Others (20323/92+)</i> (Греція. «Пафітіс та інші»)</p> <p>Рішення стало остаточним 26/02/1998</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2005)65</p>
<p>Надання вимогам щодо справедливого судового розгляду статусу конституційних гарантій: у відповідь на встановлення порушень частин 1 і 3 статті 6, а також з метою надання праву на справедливий судовий розгляд (зокрема, в частині дотримання принципу змагальності під час аналізу доказів у кримінальному провадженні) статусу конституційної гарантії, у 1999 році були внесені зміни до Конституції. На цій підставі у 2001 році були внесені зміни до Кримінально-процесуального кодексу; відповідні положення передбачають, що заяви, зроблені особою на стадії досудового слідства, якщо згодом така особа скористалась своїм правом зберігати мовчання на стадії судових дебатів, можуть бути зачитані та використані суддею лише за умови отримання згоди всіх зацікавлених сторін (крім випадків, коли суддею буде встановлено, що відмова від проведення перехресного допиту є результатом застосування погроз або підкупу).</p>	<p><i>ITA / Craxi No.2 (34896/97)</i> (Італія. «Краксі», № 2)</p> <p>Рішення стало остаточним 17/10/2003</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2005)28</p>
<p>Запровадження можливості подання конституційної скарги як ефективного засобу правового захисту: для подання скарг на порушення Конвенції (у тому числі, стосовно незаконного складу суду) у 2007 році було запроваджено можливість подання конституційної скарги як ефективного національного засобу правового захисту.</p>	<p><i>SER / Momčilovic (23103/07)</i> (Сербія. «Момчілович»)</p> <p>Рішення стало остаточним 02/07/2013</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2015)64</p>

<p>Звернення до Конституційного суду у разі неузгодженості практики судів нижчих інстанцій: з метою оскарження, серед іншого, порушення справедливості судового розгляду, у 2007 році було запроваджено можливість подання індивідуальної скарги до Конституційного суду; на підставі рішення цього суду оскаржуване рішення у цивільній справі може бути скасоване, а провадження у справі відновлене. Зміни до регламенту Конституційного суду, затвердженого у 2009 році, дали змогу національним судам гармонізувати національну судову практику.</p>	<p><i>SER / Vincic (44698/06)</i> (Сербія. «Вінчіч»)</p> <p>Рішення стало остаточною 02/03/2010</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2017)107</p>
<p>Забезпечення рівності сторін у провадженні щодо розгляду конституційної скарги: з метою забезпечення дотримання повною мірою права на справедливий судовий розгляд, у 2007 році до закону «Про Конституційний суд» були внесені зміни, які передбачають направлення копії конституційної скарги всім особам, інтересів яких стосується оскаржуване рішення.</p>	<p><i>SVN / Gaspari (21055/03)</i> (Словенія. «Гаспарі»)</p> <p>Рішення стало остаточною 10/12/2009</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)401</p>
<p>Прискорення провадження: щоб не допустити надмірних строків розгляду судових справ, у 2005–2012 роках було проведено структурну та організаційну реформу судової системи, яка включала законодавчі заходи та заходи з розбудови спроможності відповідних органів. Внесення змін до закону «Про Конституційний суд» дозволило оперативно, в порядку прискореної процедури, ухвалювати рішення без надання детального обґрунтування, а на підставі змін вимог щодо прийнятності конституційної скарги у 2006 році та внесення змін до положень закону «Про захист права на судовий розгляд без надмірних зволікань» забезпечено можливість використання прискорювального та компенсаційного засобів правового захисту в цивільному та кримінальному провадженні.</p>	<p><i>SVN / Lukenda (23032/02)</i> (Словенія. «Лукенда»)</p> <p>Рішення стало остаточною 06/01/2006</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2016)354</p>
<p>Перегляд рішення Конституційного суду: для усунення порушення права на справедливий розгляд справи неупередженим судом, ухвалені 2014 року зміни до Конституції передбачають можливість оскарження рішення Конституційного суду після винесення міжнародним органом рішення про застосування норм міжнародного договору, який має обов'язковий характер (зокрема, рішення ЄСПЛ).</p>	<p><i>SVK / Harabin (58688/11)</i> (Словаччина. «Гарабін»)</p> <p>Рішення стало остаточною 20/02/2013</p> <p>Звіт про дії</p>
<p>Прискорення судового розгляду: з метою ефективної реалізації конституційного захисту на розгляд справи у розумний строк, у 2002 року до Конституції було внесено зміни, які надають можливість подавати конституційні скарги на надмірну тривалість провадження; крім того, Конституційний суд може надати вказівку компетентному органу діяти без зволікань та призначити відшкодування шкоди, завданої надмірною тривалістю провадження.</p>	<p><i>SVK / Jori (34753/97)</i> (Словаччина. «Йорі»)</p> <p>Рішення стало остаточною 09/02/2001</p> <p>Остаточна резолюція ResDH(2005)67</p>
<p>Забезпечення рівності сторін у провадженні щодо розгляду конституційної скарги та ефективного процесуального захисту другого з батьків в рамках процедури, передбаченої Гаазькою Конвенцією, у справах про повернення дитини, яку було викрадено: задля посилення захисту процесуальних прав у провадженнях в справах про повернення дитини, у 2014 році до закону «Про Конституційний суд» були внесені зміни, які передбачають, що якщо Конституційний суд на попередньому засіданні вирішує розглядати скаргу, він має сповістити про це всі зацікавлені сторони, які матимуть право подати зауваження у встановлений строк.</p>	<p><i>SVK / Lopez Guio (10280/12)</i> (Словаччина. «Лопес Гуйо»)</p> <p>Рішення стало остаточною 13/10/2014</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2016)235</p>
<p>Забезпечення незалежності та неупередженості судів з розгляду справ, що стосуються державної безпеки: задля посилення гарантій справедливого судового</p>	<p><i>TUR / Ciraklar (9601/92)</i> (Туреччина. «Чираклар»)</p> <p>Рішення стало остаточною</p>

розгляду у 1999 році до Конституції були вперше внесені зміни, які стосувались складу суду з розгляду справ, що стосуються державної безпеки, у провадженні у справах щодо цивільних осіб, зокрема, заміни військового судді цивільним суддею. Конституційною реформою 2004 року ці суди взагалі були ліквідовані. Згодом повноваження судів з розгляду справ, що стосуються державної безпеки, були передані судам присяжних.

[28/10/1998](#)

[Остаточна резолюція
DH\(99\)555](#)

TUR / Incal (22678/93)
(Туреччина. «Інджал»)

[Рішення стало остаточним
09/06/1998](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2018\)356](#)

TUR / Kalem (70145/01)
(Туреччина. «Калем»)

[Рішення стало остаточним
05/03/2007](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2009\)103](#)

TUR / Kizilyaprak (9844/02)
(Туреччина. «Кизиляпрак»)

[Рішення стало остаточним
04/06/2008](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2009\)108](#)

*TUR / Sadak and Others
(22990/96)*
(Туреччина. «Садак та інші»)

[Рішення стало остаточним
17/07/2001](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2004\)86](#)

TUR / Sertkaya (77113/01)
(Туреччина. «Серткайя»)

[Рішення стало остаточним
22/09/2006](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2008\)83](#)

Прискорення судового розгляду: задля вирішення питання щодо надмірної тривалості розгляду справ судами, у 2010 році в рамках стратегії судової реформи до Конституції були внесені зміни. В адміністративних провадженнях юрисдикцію Державної ради обмежено актами загального характеру, сфера застосування яких поширюється на всю територію держави; впорядковано порядок розгляду справ податковими та адміністративними судами. Спрощені правила здійснення провадження у цивільних, трудових справах та справах, пов'язаних із питаннями соціального забезпечення. У кримінальному провадженні низку правопорушень перекваліфіковано на адміністративні правопорушення. Касаційний суд був реорганізований. Запроваджено сучасні інформаційні технології. У рамках нових альтернативних механізмів врегулювання спорів розглядаються вимоги про відшкодування збитків, спричинених актами тероризму або боротьбою з тероризмом. Запроваджено процедуру примирення в кримінальних справах. Статистичні дані свідчать про позитивний вплив реформ. Новий компенсаційний засіб правового захисту було створено 2013 року у вигляді можливості подання скарги до Комісії з питань виплати компенсацій за

*TUR / Ormanci and others
(43647/98)*

(Туреччина. «Орманджи та інші»)

[Рішення стало остаточним
21/03/2005](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція
CM/ResDH\(2014\)298](#)

<p>надмірну тривалість проваджень. Її рішення можуть бути оскаржені до регіонального адміністративного суду. Загальний засіб правового захисту у формі можливості звернення до Конституційного суду вже було запроваджено у 2012 році.</p>	
<p>Ліквідація військових державних судів: з метою усунення порушення права на справедливий судовий розгляд, яке полягало у відсутності безсторонності та незалежності Вищого військово-адміністративного суду та військових судів загалом, ці суди були 2017 року ліквідовані на підставі змін до Конституції. Справи, що перебували на розгляді цих судів, було передано до Касаційного суду або до Державної ради (Вищого адміністративного суду).</p>	<p><i>TUR / Tanisma (32219/05)</i> (Туреччина. «Танішма»)</p> <p>Рішення стало остаточним 02/05/2016</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)422</p>
<p>Конституційна скарга як ефективний засіб правового захисту: 2004 року до Конституції були внесені зміни, якими нормам міжнародних конвенцій щодо основоположних прав та свобод надається пріоритет над національним законодавством.</p> <p>Згодом, щоб забезпечити надання ефективного засобу правового захисту у разі порушення конвенційних прав, змінами до Конституції в 2010 році було запроваджено право подавати скаргу до Конституційного суду. З 2012 року почав діяти механізм подання до Конституційного суду індивідуальних заяв про відповідальність держави за порушення норм Конвенції та/або конституційних прав.</p>	<p><i>TUR / United Communist Party and 7 other cases (19392/92)</i> (Туреччина. «Об'єднана комуністична партія» та 7 інших справ)</p> <p>Рішення стало остаточним 30/01/1998</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2007)100</p> <p><i>TUR / Özbek, (25327/04)</i> (Туреччина. «Езбек»)</p> <p>Рішення стало остаточним 27/08/2010</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2013)254</p>
<p>Дисциплінарна відповідальність судді та поділ державної влади: у відповідь на встановлення порушень права на справедливий судовий розгляд у провадженні щодо притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, у 2014–2017 роках були проведені реформи, які призвели до інституційних та законодавчих змін. Внесення змін до Конституції, які набули чинності в 2016 році, дозволило, зокрема, створити Вищу раду юстиції. Реформами, проведеними за сприяння Ради Європи, було запроваджено структурне спрощення системи судів (трирівнева судова система) з реформованим Верховним судом в якості вищої судової інстанції. Реформа також передбачає розширення повноважень та інституційної спроможності Вищої ради юстиції в питаннях притягнення до дисциплінарно відповідальності та підвищення на посаді суддів.</p>	<p><i>UKR / Oleksandr Volkov group (21722/11+)</i> (Україна. Група справ «Олександр Волков»)</p> <p>План дій</p> <p>Рішення стало остаточним 27/05/2013</p>

1.4. Захист приватного життя

<p>Рівність прав на відпустку для догляду за дитиною для військовослужбовців: у відповідь на виявлене ЄСПЛ дискримінаційне поводження за ознакою статі та після визнання Конституційним судом неконституційності відповідного положення національного законодавства, в рамках законодавчої реформи 2006 року було внесено зміни до закону «Про статус військовослужбовців особового складу Збройних сил», який наразі передбачає, що жінки та чоловіки, котрі перебувають на дійсній військовій службі, мають рівні права на отримання відпустки для догляду за дитиною.</p>	<p><i>ROM / Hulea (33411/05)</i> (Румунія. «Гуля») Рішення стало остаточним 02/01/2013</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2013)194</p>
<p>Регламентация статусу резидента колишніх громадян Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії: задля усунення наслідків дискримінаційного поводження з колишніми громадянами СФРЮ стосовно відмови у наданні статусу резидента, до закону «Про правовий статус» у 2010 році було внесено зміни і приведено його положення у відповідність до Конституції. Законодавством та практикою національних органів влади статус осіб, яких було вилучено з реєстру осіб, що постійно проживають на території держави, був тим самим упорядкований та передбачено виплату компенсації.</p>	<p><i>SVN / Kuric (26828/06)</i> (Словенія. «Куріч») Рішення стало остаточним 26/06/2012</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2016)112</p>
<h2>1.5. Свобода віросповідання та совісті, дискримінація</h2>	
<p>Захист від дискримінації за релігійними ознаками: задля запобігання дискримінаційному поводженню через релігійні переконання, зокрема, на ринку праці, загальна гарантія, передбачена Конституцією 1991 року, була розширена в законі 2002 року «Про релігійні конфесії» і в законі 2003 року «Про захист від дискримінації», положення яких прямо забороняють будь-яке звільнення з роботи на підставі релігійних переконань. Закон послаблює вимоги щодо обов'язку доведення, покладеного на позивача.</p>	<p><i>BGR / Ivanova (52435/99)</i> (Болгарія. «Іванова») Рішення стало остаточним 12/07/2007</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2012)155</p>
<p>Захист осіб, що відмовляються від проходження військової служби з релігійних або інших переконань: задля усунення порушення статті 9, яке полягало в покаранні осіб, що відмовилися від проходження військової служби (у період між набранням чинності Конституцією в 1991 році та прийняттям закону «Про заміну військової повинності альтернативною службою» в 1998 році), посилаючись на гарантоване Конституцією право на свободу совісті, парламентом у 2002 році було прийнято закон про амністію.</p>	<p><i>BGR / Stefanov (32438/96)</i> (Болгарія. «Стефанов») Рішення стало остаточним 03/08/2001</p> <p>Остаточна резолюція ResDH(2004)32</p>
<p>Захист від дискримінації осіб, що відмовляються від проходження військової служби з релігійних або інших переконань: з метою недопущення дискримінації у здійсненні права на свободу віросповідання (стаття 9 у поєднанні зі статтею 14), особам, які відмовляються від проходження військової служби з релігійних або інших переконань, законом у 1997 році було надано право на проходження цивільної замість військової або беззбройної служби в збройних силах. Згодом право на альтернативну службу було закріплено в Конституції в 2001 році. Крім того, закон 2001 року «Про амністію» передбачав зняття судимості за всіма вироками в кримінальних справах, винесеними до прийняття закону 1997 року.</p>	<p><i>GRC / Thlimmenos (34369/97)</i> (Греція. «Тлімменос») Рішення стало остаточним 06/04/2000</p> <p>Остаточна резолюція ResDH(2005)89</p>

1.6. Свобода вираження поглядів та доступ до інформації

Поправка до Конституції щодо усунення обмежень на надання компаніями-заявниками інформації вагітним жінкам про місцезнаходження або ідентифікацію, або способи зв'язку з абортивними клініками у Сполученому Королівстві. Затверджена на референдумі 25 листопада 1992 року, 14-та поправка до Конституції Ірландії внесла наступні зміни до підрозділу 3 статті 40 Конституції: "Держава визнає право на життя ненародженої дитини і, з належною увагою до рівного права на життя матері, гарантує в своїх законах повагу до цього права і, наскільки це практично можливо, захищає і відстоює це право своїми законами. Цей підрозділ не обмежує свободу отримувати або надавати в державі, відповідно до умов, які можуть бути встановлені законом, інформацію, що стосується послуг, які законно надаються в іншій державі". Згодом ірландський парламент прийняв "Закон про регулювання інформації (послуги з переривання вагітності за межами держави) 1995 року", згідно з яким відтепер законним є, за певних умов, надання інформації, яка "може знадобитися жінці для того, щоб скористатися послугами з переривання вагітності, що надаються за межами держави, і яка стосується таких послуг або осіб, які їх надають" (розділ 2).

IRL / Open Door and Dublin Well Woman (14234/88 and 14235/88)

(Ірландія. «Open Door i Dublin Well Woman»)

[Рішення стало остаточним 29/10/1992](#)

[Остаточна резолюція ДН\(96\)368](#)

Роз'яснення щодо обсягу імунітету Князя в контексті оскарження відмови здійснити призначення на державну посаду внаслідок висловлення юридичної думки: зважаючи на встановлення порушень статей 10 та 13, 2003 року до закону «Про Державний суд» були внесені зміни, якими закріплено повноваження Державного суду розглядати справи, які стосуються порушення Конвенції будь-яким державним органом, в тому числі у формі актів індивідуальної дії, виданих Князем, оскільки конституційний імунітет Князя поширюється лише на нього особисто як на главу держави, а не на видані ним акти індивідуальної дії.

LIE / Wille (28396/95)

(Ліхтенштейн. «Віллі»)

[Рішення стало остаточним 28/10/1999](#)

[Остаточна резолюція ДН\(2004\)84](#)

Обмеження кримінальної відповідальності за дифамацію: для усунення порушення свободи вираження поглядів (стаття 10) та забезпечення її ефективного захисту, у 2004 році до Конституції було внесено зміни, які передбачають, що ніхто не може бути притягнутий до відповідальності відповідно до закону за твердження, яке не відповідає дійсності, якщо воно було висловлене добросовісно та при цьому не було допущено недбалого ставлення.

NOR / Bladet Tromso AS and Pal Stensas (21980/93)

(Норвегія. «Бладет Тромсо і Стенсаас»)

[Рішення стало остаточним 20/05/1999](#)

[Остаточна резолюція ДН\(2002\)70](#)

1.7. Свобода об'єднань/ зібрань

Організація мирних маршів без своєчасного повідомлення про надання дозволу: у відповідь на встановлені порушення статей 11 і 13, у Конституції (зі змінами від 2015 року) передбачено додаткові гарантії свободи зібрань та закріплено право на стихійні зібрання, які не потребують попереднього сповіщення. У 2011 році у законі «Про зібрання» наведено широке визначення поняття зібрань, яке включає в себе всі види зборів, з'їздів, маршів і демонстрацій та врегульовано процедуру повідомлення органів влади, зокрема, реєстрацію повідомлення, проведення відповідних слухань, процедуру прийняття рішення та участь у ній організаторів. Регуляторний орган повинен прийняти рішення за повідомленням про організацію зібрання не пізніше, ніж через 48 годин. У разі затримки дозвіл вважається наданим. Кодекс адміністративного судочинства передбачає можливість оскарження до суду рішень і дій регуляторного органу.

ARM / Helsinki Committee of Armenia (59109/08)

(Вірменія. «Гельсінський комітет Вірменії»)

[Рішення стало остаточним 30/06/2015](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція CM/ResDH\(2017\)297](#)

Запровадження засобу правового захисту для оскарження відмови у проведенні зібрання: щоб усунути порушення статей 11 і 13, оскаржувані положення закону «Про дорожній рух», на які органи влади посилалися як на підставу для відмови в наданні дозволу на проведення запланованого маршу, були в 2006 році визнані неконституційними. Новий закон «Про зібрання», прийнятий у 2015 році, зобов'язує місцеві органи влади виносити рішення не пізніше, ніж за 96 годин до запланованої дати зібрання. Рішення про відмову у наданні дозволу на проведення зібрання може бути оскаржене до окружного суду, який має винести рішення протягом 24 годин; його рішення може бути оскаржене протягом 24 годин до апеляційного суду.

POL / Baczkowski and others (1543/06)
(Польща. «Бачовський та інші»)

[Рішення стало остаточним](#)
[24/09/2007](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2015\)234](#)

1.8. Захист права власності

Відшкодування шкоди, завданої націоналізацією майна за комуністичного режиму: щоб усунути негативні наслідки неправомірного втручання у здійснення права власності, у 2015 році було створено новий механізм компенсації, позитивно оцінений Венеціанською комісією та схвалений Конституційним судом. Згодом було досягнуто значних результатів в процесі оцінювання вимог та в кількості винесених остаточних рішень, які було виконано. З державного бюджету були виділені кошти на виплати за всіма вимогами про компенсацію.

ALB / Manushaqe Puto and Others (604/07)
(Албанія. «Манушаче Путо та інші»)

[Рішення стало остаточним](#)
[23/03/2015](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)349](#)

Захист від припинення права власності та/або права користування у зв'язку з реалізацією державних будівельних проєктів: задля реалізації конституційної гарантії захисту права власності, законом «Про вилучення для суспільних і державних потреб» від 2006 року була регламентована процедура вилучення в судовому порядку, включно з правом на отримання компенсації. Сфера застосування закону також охоплює втручання у право користування помешканням. Конституційний суд своїм рішенням, винесеним 2009 року, підтвердив конституційність положень закону та надав практичні рекомендації щодо його застосування національними судами.

ARM / Minasyan and Semerjyan (27651/05+)
(Вірменія. «Мінасян і Семерджян»)

[Рішення стало остаточним](#)
[23/09/2009](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2015\)191](#)

Згодом, у грудні 2015 року, до Конституції були внесені зміни, якими було закріплено принцип захисту права власності, та передбачено, що обмеження можуть бути встановлені лише законом в громадських інтересах.

ARM / Safaryan (576/06)
(Вірменія. «Сафарян»)

[Рішення стало остаточним](#)
[21/04/2016](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)133](#)

1.9. Виборчі права

Захист виборчих прав кіпріотів турецького походження: для усунення негативних наслідків порушення, яке полягало у відсутності права голосу у кіпріотів турецького походження (стаття 3 Протоколу № 1 і стаття 13) та відповідно до конституційної гарантії забезпечення виборчих прав для всіх громадян, закон «Про здійснення права обирати та бути обраними членами турецької громади, які постійно проживають на вільній території Республіки», прийнятий у 2006 році, гарантує право голосувати та бути обраними на парламентських, муніципальних і комунальних виборах громадянам Кіпру турецького походження, які постійно проживають у Республіці Кіпр. Їм також було надано право голосувати на президентських виборах.

CYP / Aziz (69949/01)
(Кіпр. «Азіз»)

[Рішення стало остаточним](#)
[22/09/2004](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2007\)77](#)

<p>Захист виборчих прав засуджених: з метою скасування конституційної беззастережної заборони засудженим особам реалізувати право голосу, 2011 року до Конституції були внесені зміни, які дозволяють голосувати засудженим за вчинення «злочину невеликої тяжкості». Відповідні зміни були внесені до Виборчого кодексу. Згідно зі змінами до Конституції від 2017 року позбавлені права голосу лише ті особи, які відбувають покарання у пенітенціарній установі за особливо тяжкі кримінальні правопорушення.</p>	<p><i>GEO / Ramishvili (48099/08)</i> (Грузія. «Рамішвілі») Рішення стало остаточною 31/05/2018</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2019)49</p>
<p>Захист від позбавлення місця в парламенті: аби усунути негативні наслідки порушення, яке полягало у позбавленні, внаслідок застосування конституційного положення від 2001 року, депутатського мандату членів парламенту, які займаються будь-якою професійною діяльністю, до Конституції у 2008 році були внесені зміни, які передбачають, що окремим законом можуть визначатися певні види професійної діяльності, здійснення яких може бути заборонене.</p>	<p><i>GRC/ Lykourazos (33554/03)</i> (Греція. «Лікурезос») Рішення стало остаточною 15/09/2006</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2010)171</p>
<p>Захист виборчих прав недієздатних осіб: у 2012 році до Конституції були внесені зміни, згідно з якими втратили чинність положення щодо позбавлення недієздатних осіб виборчих прав (на підставі цих норм були змінені положення Цивільного кодексу та порядку проведення виборів у 2013 році); відповідні норми передбачають, що суди в кожному окремому випадку зобов'язані вирішувати, чи є обґрунтованим продовження строку опіки та обмеження виборчих прав з огляду на особисті обставини кожної недієздатної особи.</p>	<p><i>HUN / Alajos Kiss group (38832/06)</i> (Угорщина. Група справ «Алайош Кіш») Рішення стало остаточною 20/08/2010</p> <p>Звіт про дії</p>
<p>Запровадження ефективних засобів правового захисту для оскарження порушення виборчих прав: задля вирішення питання щодо розгляду спорів, пов'язаних з представництвом в парламенті національних меншин за результатами проведення виборів, та відсутності судового контролю в питаннях тлумачення положень відповідного виборчого законодавства, законодавчою реформою 2015 року було створено Постійний орган з питань виборів та Центральне виборче бюро як два незалежні органи. Згідно з практикою Конституційного суду, рішення Центрального виборчого бюро є адміністративними актами, які може бути оскаржено до адміністративного суду зацікавленими особами.</p>	<p><i>ROM / Grosaru (78039/01)</i> (Румунія. «Гросару») Рішення стало остаточною 02/06/2010</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2016)322</p>
<p>Гарантії захисту від дострокового припинення депутатських повноважень: задля врегулювання оскаржуваної практики контролю партійних мандатів через вимогу подавати підписані заяви про складення повноважень з відкритою датою і, відповідно, можливістю дострокового припинення депутатських повноважень у разі виникнення розбіжностей, з прийняттям Конституції у 2006 році було внесено зміни до правил і закріплено принцип вільного мандату (право депутатів на власний розсуд передавати свої мандати політичній партії, за списками якої вони були обрані,) а також запроваджено засіб правового захисту у вигляді можливості подання конституційної скарги. З огляду на дві резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи, ухвалені в 2008 і 2010 роках, 2011 року був прийнятий закон «Про внесення змін і доповнень до закону “Про вибори депутатів Народних зборів”», яким, з урахуванням Спільного висновку Венеціанської комісії та ОБСЄ/БДІПЛ, скасовано «партійно-залежний мандат» та вимогу щодо подання заяви про складення повноважень з відкритою датою. Відповідно до закону 2007 року «Про Конституційний суд», виключна компетенція розглядати виборчі спори належить Конституційному суду, який може скасувати рішення, що не відповідають Конвенції, що, таким чином, надає правові підстави для подання вимог про компенсацію.</p>	<p><i>SER / Paunovic and Milivojevic (41683/06)</i> (Сербія. «Паунович і Мілівоєвіч») Рішення стало остаточною 24/08/2016</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2017)193</p>

Захист від постійної та незворотної неправомочності після процедури імпічменту : У вересні 2012 року в контексті розгляду першої законодавчої спроби скасувати постійну заборону заявнику балотуватися на парламентських виборах Конституційний суд Литви встановив, що для приведення національного законодавства у відповідність до статті 3 Протоколу № 1 необхідно внести конституційні зміни. Після кількох невдалих спроб ухвалити необхідні конституційні зміни, 21 квітня 2022 року необхідна конституційна поправка була прийнята і набула чинності 22 травня 2022 року. Відповідно до цієї поправки, будь-яка особа, усунута з посади або чий мандат члена литовського парламенту (Сейму) був відкликаний Сеймом в порядку імпічменту, не буде піддана "постійній і незворотній" забороні балотуватися на парламентських виборах, але зможе балотуватися на виборах до Сейму через період "не менше десяти років". Таким чином, заявник тепер має право подати заяву на реєстрацію і балотуватися на майбутніх парламентських виборах.

IT/Paksas (34932/04)

[Judgment final on 06/01/2011](#)[Final Resolution
CM/ResDH\(2022\)253](#)

1.10. Право на освіту

Захист від дискримінації у доступі до шкіл: з метою припинення дискримінації на підставі місця проживання, висновку про наявність якої дійшов ЄСПЛ у цій справі, у 1970 році парламентом було завершено, зокрема через внесення змін до Конституції, реформу національних установ, спрямовану на визнання та організацію голландських, французьких і німецьких громад, а також Фландрії, Валлонії та Брюссельського округу.

*BEL / Belgian linguistic case
(1474/62)
(Бельгія. «Бельгійська мовна
справа»)*

[Рішення стало остаточним
23/07/1968](#)[Остаточна резолюція
12/04/1972](#)

2. ЗМІНИ В ПРЕЦЕДЕНТНІЙ ПРАКТИЦІ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ

2.1. Захист від депортації / примусового видворення

Посилення гарантій захисту від жорстокого поводження у разі вислання примусового видворення: задля забезпечення ефективного захисту від примусового видворення після винесення ЄСПЛ рішення, яким встановлено порушення статті 3, Конституційний суд оперативно змінив свою практику. Відповідно, суд визнав, що гарантії захисту діють також у випадках, коли існує ризик завдання шкоди життю або здоров'ю не лише органами державної влади, як це було раніше, а й особами, які не є агентами держави. Відповідні зміни в практиці було законодавчо закріплено 2002 року шляхом внесення змін до закону «Про іноземців» від 1992 року.

AUT / Ahmed (25964/94)
(Австрія. «Ахмед»)
[Рішення стало остаточним](#)
[17/12/1996](#)

[Остаточна резолюція](#)
[ResDH\(2002\)99](#)

Забезпечення захисту від жорстокого поводження у разі автоматичного відхилення заяв про надання статусу біженця: для усунення встановленого ЄСПЛ порушення статей 13 та 3, яке полягало у відсутності судового контролю за рішеннями про відмову у наданні статусу біженця, Конституційний суд 2008 року скасував положення закону «Про перебування іноземців на території Чеської Республіки», яке забороняло оскарження адміністративного рішення про примусове видворення. Оскарження адміністративного рішення про примусове видворення автоматично призупиняє виконання такого рішення.

CZE / Diallo (20493/07)
(Чехія. «Діалло»)
[Рішення стало остаточним](#)
[28/11/2011](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2013\)141](#)

2.2. Захист прав затриманих осіб

Розгляд судом законності тримання під вартою: задля забезпечення засобу правового захисту, який надасть можливість оскарження незаконного продовження строку тримання під вартою в порушення статей 5 та 6, 2017 року Конституційний суд відступив від своєї практики визнання конституційних скарг неприйнятними на тій підставі, що було винесене нове рішення про продовження строку тримання під вартою або тому, що обвинуваченого було звільнено до винесення рішення Конституційним судом. Крім того, Конституційний суд відступив від своїх попередніх рішень, встановивши, що продовження строку тримання під вартою не може бути обґрунтоване посиланням на інші незавершені кримінальні провадження, що становило б порушення презумпції невинуватості.

CRO / Krnjak (11228/10)
(Хорватія. «Крняк»)
[Рішення стало остаточним](#)
[28/11/2011](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)200](#)

Дотримання презумпції невинуватості та право на компенсацію за попереднє ув'язнення: задля усунення негативних наслідків з точки зору принципу презумпції невинуватості, спричинених практикою національних судів в контексті розгляду клопотання про надання компенсації за тримання під вартою, поданого після виправдання особи через недостатність доказів, Конституційний суд у своєму рішенні від 2017 року взяв до уваги нещодавню відповідну практику ЄСПЛ і вказав, зокрема, що вимагати від особи надання доказів своєї невинуватості в рамках провадження щодо виплати компенсації є необґрунтованим і порушує презумпцію невинуватості.

ESP / Tendam (25720/05)
(Іспанія. «Тендам»)
[Рішення стало остаточним](#)

[13/10/2010](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)344](#)

Обмеження можливостей для сторони обвинувачення продовжувати строк дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: задля припинення практики незаконного, як було встановлено ЄСПЛ, продовження строку тримання під вартою, (порушення статті 5), Конституційний суд 2017 року встановив граничний строк для подання клопотання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Він зазначив, що подання такого клопотання не пізніше, ніж за п'ять днів до закінчення відповідного періоду, є обов'язковим, і повторив, що недотримання процесуального строку призводить до втрати права клопотати про

MDA / Ialatom (65324/09)
(Молдова. «Ялатом»)
[Рішення стало остаточним](#)
[12/12/2017](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)329](#)

продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Ще до цього роз'яснення в 2016 році до Кримінального процесуального кодексу були внесені зміни, які передбачають, що слідчий суддя мотивованим рішенням відхиляє клопотання про продовження строку тримання під вартою без проведення судового засідання, якщо прокурор не дотримався зазначеного строку.

2.3. Доступ до правосуддя та його ефективне функціонування

Реформа судової влади та прискорення судового розгляду: щоб забезпечити застосування принципу «жодного покарання без закону», закріпленого статтею 7, з 2001 року законодавчу базу Албанії вдосконалюють. Крім того, 2004 року Конституційний суд постановив, що повноваження органів судової влади здійснюються під судовим контролем судів вищих інстанцій. Вища рада юстиції регулярно оцінює професійні навички суддів, а також може звільнити суддю у разі професійної некомпетентності.

ALB / Alimusicaj (20134/05)
(Албанія. «Алімучай»)

[Рішення стало остаточною](#)
[09/07/2012](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)102](#)

Забезпечення ефективного доступу до апеляційних судів: з метою забезпечення доступу до суду, Конституційний суд 2012 року змінив свою практику стосовно строків внесення додаткових подань в апеляційному провадженні. Він визнав неконституційними певні положення, за якими строк подання апеляційної скарги міг бути пропущений за незалежних від особи обставин, та вказав, що національним судам не слід надавати необмежену свободу розсуду у вирішенні питання щодо прийнятності апеляційних скарг. Строки подання касаційних скарг з питань права до Касаційного суду вперше були продовжені Кримінально-процесуальним кодексом зі змінами і доповненнями від 2009 року, а 2012 року проєкт Кримінального процесуального кодексу збільшив строки подання апеляційних скарг та встановив чіткі норми щодо граничних строків внесення додаткових подань в апеляційному провадженні.

ARM / Matikonyan (25083/05)
(Вірменія. «Маміконян»)

[Рішення стало остаточною](#)
[04/10/2010](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2015\)142](#)

Достатнє обґрунтування судових рішень: задля виконання вимог щодо справедливого судового розгляду у світлі рішення ЄСПЛ, 2010 року Конституційний суд підкреслив у своїх висновках конституційну необхідність в обґрунтуванні рішень, що виносяться національними судами.

ARM / Sholokhov (40358/05)
(Вірменія. «Шолохов»)

[Рішення стало остаточною](#)
[31/10/2012](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2015\)116](#)

Забезпечення принципу рівності сторін: щоб гарантувати право на справедливий судовий розгляд, 1985 року Конституційний суд визнав неконституційними положення Продовольчого кодексу, які стосувалися неоднакового статусу експерта Федерального бюро безпеки харчових продуктів та експерта сторони захисту, котрого заслухали лише як свідка.

AUT / Bonisch (8658/79)
(Австрія. «Боніш»)

[Рішення стало остаточною](#)
[06/05/1985](#)

[Остаточна резолюція](#)
[DH \(87\)1](#)

Доступ до суду та прискорювальний засіб правового захисту для оскарження недотримання розумних строків розгляду справи: щоб забезпечити ефективний доступ до суду, як вимагається частиною 1 статті 6, Конституційний суд виніс 2004 року рішення про те, що мало місце порушення конституційних прав на судовий розгляд упродовж розумного строку та на доступ до суду. Він зобов'язав відповідний суд винести рішення у справі протягом одного року та присудив позивачу компенсацію. Таким чином, розвиток прецедентної практики Конституційного суду привів до створення нового національного засобу правового захисту для оскарження порушень

CRO / Kutic group (48778/99)
(Хорватія. Група справ «Кутіч»)

[Рішення стало остаточною](#)
[01/06/2002](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2006\)3](#)

права на доступ до суду, зокрема в тому, що стосується тривалості провадження.

Вдосконалення норм щодо належного представлення доказів перед судом: задля ефективного забезпечення права на справедливий судовий розгляд, 2013 року Конституційний суд вніс зміни до своєї практики з урахуванням висновків ЄСПЛ. Серед іншого, він підкреслив важливість надання достатніх пояснень під час оцінювання доказів у кримінальному провадженні. Крім того, в іншому рішенні, ухваленому 2013 року, Конституційний суд ще раз повторив висновки ЄСПЛ, встановивши, що право на справедливий судовий розгляд не може розглядатися як ефективне, якщо клопотання та зауваження сторін не розглядатимуться судом належним чином.

CRO / Ajdaric (20883/09)
(Хорватія. «Айдаріч»)
[Рішення стало остаточною](#)
[04/06/2012](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)38](#)

Забезпечення доступу до Конституційного суду з метою розгляду конституційної скарги: з метою встановлення гарантій захисту права на доступ до суду, 2013 року Конституційний суд змінив свою практику стосовно виправлення власних помилок, допущених у провадженні щодо визнання конституційної скарги неприйнятною з процесуальних підстав, і звернення особи з проханням виправити цю помилку. Відповідно, Конституційний суд спочатку бере до уваги клопотання заявника про виправлення помилки як пропозицію відновлення провадження у справі, після чого розглядає конституційну скаргу по суті.

CRO / Camovski (38280/10)
(Хорватія. «Цамовський»)
[Рішення стало остаточною](#)
[23/01/2013](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2015\)61](#)

Доступ до Конституційного суду: у 2014 році Конституційний суд відступив від своєї практики, щоб розширити власну предметну компетенцію. Він допустив прийняття конституційних скарг стосовно рішень Верховного суду, якими визнавалися неприйнятними касаційні скарги з тієї підстави, що їх не було подано кваліфікованим юристом, навіть якщо відповідну сторону представляв адвокат.

CRO / Omerovic (No. 2)
(22980/09)
(Хорватія. «Омеровіч», № 2)

[Рішення стало остаточною](#)
[14/04/2014](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)57](#)

Захист від надмірних формальностей: задля усунення порушення права на доступ до суду, спричиненого надмірно формальним тлумаченням процесуальної вимоги щодо подання позову про компенсацію, 2014 року Конституційний суд почав змінювати свою практику. З 2017 року такого ж підходу почав дотримуватися і Верховний суд. У 2019 році Конституційний суд підтвердив цю прецедентну практику, визнавши надмірно формальною відмову в задоволенні позовних вимог про відшкодування збитків на підставі неналежного подання клопотань про виправлення помилок.

CRO / Vivas (47685/13)
(Хорватія. «Бувач»)
[Рішення стало остаточною](#)
[06/09/2018](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2019\)72](#)

Прискорення провадження та ефективний засіб правового захисту: з метою прискорення провадження в адміністративних справах та запровадження оперативного засобу правового захисту, як того вимагають частина 1 статті 6 і стаття 13, Конституційний суд відступив від своєї попередньої практики та узгодив свої правові позиції з конвенційними стандартами. До винесення рішення ЄСПЛ Конституційний суд не враховував тривалість провадження в адміністративних органах, оцінюючи загальну тривалість провадження. У 2007 році суд вказав, що враховуватиме зазначений період розгляду справи.

CRO / Rosica (38550/02)
(Хорватія. «Почуча»)
[Рішення стало остаточною](#)
[29/09/2006](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)429](#)

<p>Прийнятність конституційних скарг: щоб усунути порушення права на доступ до суду, Конституційний суд у 2012 році визнав неконституційним положення Цивільного процесуального кодексу, згідно з яким касаційна скарга підлягала розгляду лише у випадку, коли рішення апеляційного суду стосувалося питання, що має істотне юридичне значення. Суд також зазначив, що це положення не визначало чітких критеріїв для таких ситуацій. Згодом новим законом, прийнятим 2013 року, було встановлено критерії та строки, яких необхідно дотримуватись для подання конституційної скарги після винесення рішення судом касаційної інстанції.</p>	<p><i>CZE / Adamicek (35836/05)</i> (Чехія. «Адамічек») Рішення стало остаточною 12/01/2011</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2013)58</p>
<p>Задля усунення надмірно формального підходу до норм щодо прийнятності скарг, поданих до Конституційного суду (порушення частини 1 статті 6, встановлене ЄСПЛ), Конституційний суд у 2003 році змінив свою практику, дозволивши одночасно подавати заяву про перегляд рішення суду нижчої інстанції у виключному порядку та конституційну скаргу на це рішення. Пізніше, у 2004 році, парламент вніс зміни до закону «Про Конституційний суд», якими встановлено, що подання заяви про перегляд судового рішення у виключному порядку, прийняття до розгляду якої цілком покладається на розсуд компетентного органу, не є засобом правового захисту, який слід обов'язково вичерпати до передання справи на розгляд Конституційного суду.</p>	<p><i>CZE / Vodarenska Akciova Spolecnost, A.S. (73577/01)</i> (Чехія. «Vodarenska Akciova Spolecnost, A.S.») Рішення стало остаточною 07/07/2004</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2008)27</p>
<p>Доступ до адміністративних судів: задля забезпечення доступу до суду, на підставі рішення Конституційного суду у 2001 році втратив чинність розділ Цивільного процесуального кодексу, який врегульовував порядок розгляду адміністративних справ, та згідно з яким суди не мали повноважень переглядати процедурні рішення адміністративних органів. Після проведення реформи зазначеного Кодексу в 2003 році, заявники в разі порушення своїх прав можуть вимагати скасування рішення, що стосується акта адміністративного органу.</p>	<p><i>CZE / Kilian (48309/99)</i> (Чехія. «Кіліан») Рішення стало остаточною 06/06/2005</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2006)20</p>
<p>Недопустимість застосування кримінального законодавства з наданням йому зворотної дії в часі: з метою реалізації принципу «ніякого покарання без закону», закріпленого статтею 7, Конституційний суд у 2014 році визнав, що широке тлумачення поняття геноциду, передбачене Кримінальним кодексом 2003 року (згідно з яким соціальні та політичні групи входять до переліку охоронюваних груп), є сумісним з положеннями Конституції, але надання відповідним положенням зворотної дії в часі є недопустимим. Органи прокуратури та національні суди скоригували свою практику, беручи до уваги вказівки Конституційного суду та рішення ЄСПЛ. Таким чином, органи влади на сьогодні утримуються від застосування відповідних норм із наданням зворотної дії в часі при переслідуванні та засудженні за геноцид політичних груп. Відповідно, у 2016 році Верховний суд залишив в силі рішення про виправдання особи за обвинуваченням у геноциді.</p>	<p><i>LIT / Vasiliauskas (35343/05)</i> (Литва. «Васіляускас») Рішення стало остаточною 20/10/2015</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2017)430</p>
<p>Забезпечення можливості перегляду рішення у кримінальних справах: задля усунення несправедливого характеру судового розгляду в деяких категоріях кримінальних справ, встановленого ЄСПЛ, Конституційний суд у своєму <i>sentenza additiva</i> (додатковому рішенні) від 2011 року постановив, що відповідне положення Кримінально-процесуального кодексу є недостатньою гарантією, оскільки не надає можливості переглядати судові рішення в світлі ухваленого рішення ЄСПЛ, а пізніше розтлумачив положення зазначеного Кодексу як таке, що дозволяє переглядати судові рішення у кримінальній справі на підставі рішення ЄСПЛ.</p>	<p><i>ITA / Bracci (36822/02)</i> (Італія. «Браччі») Рішення стало остаточною 15/02/2006</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2014)102</p>

<p>Справедливість кримінального провадження: як захід реагування на виявлений брак безсторонності суду, Конституційний суд у 1996 році визнав неконституційним положення Кримінально-процесуального кодексу, яке не забороняло судді, що брав участь у попередньому провадженні, встановлювати вину того ж самого обвинуваченого.</p>	<p><i>ITA / Rojas Morales (39676/98)</i> (Італія. «Рохас Моралес») Рішення стало остаточною 16/02/2001</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2008)51</p>
<p>Прийнятність конституційних скарг: з метою забезпечення права на доступ до суду, Конституційний суд у 2010 році вказав, що, в разі одночасного подання касаційної скарги та конституційної скарги, конституційна скарга може бути допущена до розгляду лише після винесення Верховним судом рішення за касаційною скаргою. При цьому вважається, що конституційна скарга була подана у встановлений законом строк.</p>	<p><i>SVK / Stavebna Spolocnost Tatry Poprad, S.R.O. (7261/06)</i> (Словаччина. «Stavebna Spolocnost Tatry Poprad, S.R.O.») Рішення стало остаточною 03/08/2011</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2012)221</p>
<p>Було змінено порядок визначення перебігу встановленого законом строку для подання конституційної скарги.</p>	<p><i>SVK / Franek (14090/10)</i> (Словаччина. «Франек») Рішення стало остаточною 11/05/2014</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2015)12</p>
<p>Забезпечення принципу правової визначеності: для посилення гарантій захисту від неправомірного перегляду остаточних, обов'язкових судових рішень, які підлягають примусовому виконанню, як того вимагає частина 1 статті 6, до практики Конституційного суду були внесені зміни. Ще до того, як ЄСПЛ виніс рішення, Конституційний суд у 2015 році ухвалив уніфікований висновок, згідно з яким перегляд за винятковими обставинами міг бути використаний для скасування остаточних судових рішень в разі виявлення розбіжностей в оцінці фактів або у правових висновках, наданих судами у рамках звичайного провадження. У світлі рішення ЄСПЛ Конституційний суд застосовує судову практику, що відповідає конвенційним вимогам.</p>	<p><i>SVK/ Draft - Ova A.S. (72493/10)</i> (Словаччина. «Draft - Ova A.S.»)</p> <p>План дій</p> <p>Рішення стало остаточною 09/09/2015</p>
<p>Безсторонність колегій Конституційного суду: з метою уникнення ситуації, за якої Конституційний суд не є безстороннім (всупереч положенням частини 1 статті 6 та статті 13) при винесенні рішень про відхилення конституційної скарги як необґрунтованої, Конституційний суд розробив власну прецедентну практику та створив оперативний механізм відводу суддів, які брали участь у розгляді тієї ж самої справи в судах нижчої інстанції у якості експерта (2007 р.) або судді (2017 р.).</p>	<p><i>SVN / Svarc and Kavnik (75617/01)</i> (Словенія. «Шварц і Кавник») Рішення стало остаточною 08/05/2007</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)213</p>

Удосконалення правил щодо надання доказів у кримінальному провадженні: 2011 року Конституційний суд ухвалив рішення, яким роз'яснив, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом. Він вирішив зокрема, що порушення особами, уповноваженими здійснювати слідчу та оперативно-розшукову діяльність, вимог законодавства при одержанні фактичних даних є підставою для визнання зібраних у такий спосіб доказів недопустимими. Крім того, Вищий спеціалізований суд України в 2014-2017 роках видав низку практичних рекомендацій, зокрема, стосовно практики ЄСПЛ у питаннях ефективності прав захисту у кримінальному провадженні та оцінювання дійсності відмови від права бути представленим адвокатом та інших процесуальних прав. Судові рішення, винесені за результатами розгляду, що проводився за відсутності захисника, коли участь захисника є обов'язковою, підлягають скасуванню.

UKR / Borotyuk (33579/04)
(Україна. «Боротюк»)

[Рішення стало остаточною](#)
[16/03/2011](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)295](#)

2.4. Захист приватного життя

Конституційний засіб правового захисту для оскарження рівня шумового забруднення: задля захисту права на повагу до приватного й сімейного життя, передбаченого статтею 8, у 2011 році Конституційний суд надав всім судовим органам відповідні вказівки. У рішенні суду зазначалося, у відповідності до практики ЄСПЛ, що пасивність або бездіяльність адміністрації, яка допускає шумові забруднення, що призводять до погіршення стану навколишнього середовища, є протиправною та суперечить Конституції. Крім того, бездіяльність, що спричинила порушення основоположного права, може бути оскаржено в порядку подання конституційної скарги.

ESP / Martinez Martinez
(21532/08)
(Іспанія. «Мартінес Мартінес»)

[Рішення стало остаточною](#)
[18/01/2012](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)223](#)

Захист приватного життя: щоб усунути негативні наслідки порушення статті 8, спричиненого відмовою національних судів заборонити публікацію сенсаційних фотографій, що стосуються приватного життя принцеси, Конституційний суд вніс зміни до своєї практики та взяв до уваги аргументацію ЄСПЛ стосовно обов'язку держави захищати право контролю за використанням власних зображень.

GER/ Von Hannover (59320/00)
(Німеччина. «Фон Ганновер»)
[Рішення стало остаточною](#)
[24/09/2004](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2007\)124](#)

Рівні права при встановленні опіки: з метою усунення дискримінаційного ставлення до батьків чоловічої статі у питаннях опіки над позашлюбною дитиною (стаття 8 у поєднанні зі статтею 14), 2010 року Федеральний конституційний суд постановив, що положення, яке стосувалось встановлення опіки над дитиною, батьки якої не одружені між собою, не відповідає Конституції, оскільки батько в принципі позбавлявся права бути опікуном дитини, якщо її мати не давала на це згоди. Тому суд встановив тимчасовий порядок регулювання опіки, який передбачав, що за поданням одного з батьків суд у сімейних справах повинен встановити спільну чи частково спільну опіку, якщо це відповідає найкращим інтересам дитини. Прийнятий 2013 року закон «Про реформування положень щодо права батьків, не одружених між собою, на опіку над дитиною» передбачає, що за поданням одного з батьків повинна бути встановлена спільна опіка, якщо це не суперечить найкращим інтересам дитини. Цей інтерес презюмується, якщо мати не навела причин, які могли б свідчити про недоцільність встановлення спільної опіки, і якщо таких причин суд не вбачає з інших джерел.

GER/ Zaunegger (22028/04)
(Німеччина. «Цаунергер»)

[Рішення стало остаточною](#)
[03/03/2010](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2014\)163](#)

<p>Доступ до відомостей про біологічних батьків: задля усунення встановленого ЄСПЛ порушення статті 8, яке полягало у відсутності доступу до відомостей про власне походження, 2013 року Конституційний суд визнав неконституційним положення, яке забороняло надання прийомним дітям доступу до відомостей, що стосуються їхніх біологічних матерів, без можливості для суду встановити волю матері. Таким чином, до ухвалення нового закону судді національних судів можуть звертатися до біологічної матері, щоби встановити її волю на відповідний момент часу. 2017 року Касаційний суд підтвердив цю позицію.</p>	<p><i>ITA / Godelli (33783/09)</i> (Італія. «Годеллі») Рішення стало остаточним 18/03/2013</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2015)176</p>
<p>Заборона дискримінації щодо укладених за кордоном цивільних шлюбів одностатевих пар: щоб забезпечити однакове ставлення незалежно від статевої орієнтації (стаття 14 у поєднанні зі статтею 8) у питаннях прав на проживання, Конституційний суд визнав у 2010 році право одностатевих партнерів, які є іноземцями, отримувати дозвіл на проживання з сімейних причин. У 2012 році Касаційний суд підтвердив правову можливість посилатися на ті ж самі права, що надані гетеросексуальним парам. 2016 року був прийнятий закон «Про цивільний шлюб осіб, що перебувають у довгострокових і стабільних одностатевих відносинах», який передбачає правове визнання таких шлюбів та можливість для партнера-іноземця отримати дозвіл на проживання з метою проживання однією сім'єю.</p>	<p><i>ITA / Taddeucci and McCall (51362/09)</i> (Італія. «Таддеуччі і Макколл») Рішення стало остаточним 30/09/2016</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)125</p>
<p>Можливість для позашлюбних дітей подавати позови про встановлення батьківства: задля виправлення ситуації, пов'язаної з неможливістю встановити батьківство через сплив відповідних строків позовної давності (стаття 8), Конституційний суд відступив від своєї практики та у 2016 році постановив, що положення щодо строку позовної давності в один рік від дати народження дитини застосовується лише до позовів, поданих матір'ю або законним представником дитини, а не до позовів, поданих самою дитиною, незалежно від дати її/його народження. Ще раніше, у 2008 році, Конституційний суд зазначив, що норми закону № 288/2007 та нового Цивільного кодексу, які передбачають, що положення щодо строків позовної давності не поширюються на вимоги про встановлення батьківства, застосовується лише до позовних вимог дітей, що народилися після набрання чинності новим законодавством.</p>	<p><i>ROM/ Calin and others (25057/11)</i> (Румунія. «Келін та інші») Рішення стало остаточним 19/10/2016</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)418</p>
<p>Гарантії щодо забезпечення доступу до дитини та щодо опікунських прав: з метою усунення порушення, пов'язаного з нежиттям належних і ефективних заходів задля забезпечення виконання адміністративного наказу про забезпечення спілкування з дитиною в контексті встановлення опіки в рамках статті 8, 2003 року Конституційний суд визнав неконституційними низку положень закону «Про шлюб і сімейні відносини», які стосувалися режиму опіки та доступу до дітей. У подальшому національні суди отримали повноваження встановлювати режим опіки та спілкування з дитиною. Справи, що стосуються відносин між батьками та дітьми, розглядаються в першочерговому порядку. Крім того, після 2004 року центрам соціального захисту заборонено видавати адміністративні накази про забезпечення доступу до дитини.</p>	<p><i>SVN / Eberhard and M. (8673/05)</i> (Словенія. «Еберхард і М.») Рішення стало остаточним 01/03/2010</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2017)396</p>
<p>Реалізація права на зміну статі: щоб усунути порушення, яке полягало у відмові національних судів задовольнити вимоги заявника про зміну статі з огляду на відсутність нездатності мати дітей, що було юридичною передумовою для зміни статі, згідно з рішенням Конституційного суду у 2017 році втратили чинність положення Цивільного кодексу, які містили посилання на постійну нездатність мати дітей як на передумову для отримання дозволу на зміну статі. Як наслідок, дотримання даної вимоги більше не є необхідним.</p>	<p><i>TUR / Y.Y. (14793/08)</i> (Туреччина. «Y.Y.») Рішення стало остаточним 10/06/2015</p> <p>Звіт про дії</p> <p>Остаточна резолюція CM/ResDH(2018)395</p>

Гарантії захисту від прослуховування телефонних розмов: з метою усунення порушення, пов'язаного з відсутністю дозволу суду на прослуховування телефонних розмов, 2012 року Конституційний суд постановив, що отримання дозволу голови Верховного суду або спеціально уповноваженого судді на проведення негласних оперативних заходів є необхідним навіть після того, як такі заходи були проведені, попри те, що здійснення відповідних заходів тривало менш ніж 72 години. Це тлумачення стало обов'язковим для всіх державних органів і таким чином слугує засобом правового захисту від порушення.

LVA / Meimanis (70597/11)
(Латвія. «Мейманіс»)
[Рішення стало остаточною](#)
[21/10/2015](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)211](#)

2.5. Свобода вираження поглядів

Лібералізація регіонального і місцевого радіомовлення та кабельного і супутникового мовлення: для надання гарантій захисту свободи поширювати інформацію чи ідеї, Конституційний суд у 1995 році визнав неконституційними оскаржувані положення. Регіональне і місцеве радіомовлення та кабельне й супутникове мовлення були надалі лібералізовані в 1997 році. Однак національне ефірне телебачення і радіо залишаються монополіями, що перебувають у віданні австрійської компанії суспільного телерадіомовлення ORF. Судовий контроль за рішеннями, ухваленими відповідно до закону «Про регіональне радіомовлення» та закону «Про кабельне і супутникове мовлення», здійснює комісія з сімнадцяти членів, дев'ять із яких мають бути суддями. Цей порядок відповідає тому, що встановлений законом 1991 року «Про адміністративну процедуру».

AUT / Informationaverein Lentia (13914/88)
(Австрія. «Informationaverein Lentia»)
[Рішення стало остаточною](#)
[24/11/1993](#)

[Остаточна резолюція](#)
[DH\(98\)142](#)

Exceptio veritatis (винятки щодо тверджень, які відповідають дійсності) у провадженні щодо дифамації: задля недопущення втручання у свободу вираження поглядів внаслідок засудження депутата парламенту за образу уряду (стаття 10), Конституційний суд у 1993 році дійшов висновку, що рішення ЄСПЛ мають становити критерій у тлумаченні конституційних норм, які захищають основоположні права, і що практика ЄСПЛ безпосередньо застосовується в іспанській правовій системі. Як наслідок, Верховний суд визнав можливість звільнення від відповідальності за поширення тверджень, які відповідають дійсності (*exceptio veritatis*) у провадженні щодо дифамації.

ESP / Castells (11798/85)
(Іспанія. «Кастеллс»)
[Рішення стало остаточною](#)
[23/04/1992](#)

[Остаточна резолюція](#)
[DH\(95\)93](#)

Exceptio veritatis (винятки щодо тверджень, які відповідають дійсності) у провадженні щодо дифамації: задля недопущення втручання у свободу вираження поглядів внаслідок засудження політика за наклеп на державного службовця (стаття 10), 2011 року Конституційна рада визнала таким, що не відповідає Конституції, положення закону 1881 року «Про свободу преси», яке унеможливило звільнення від відповідальності осіб, котрих переслідують за наклеп, шляхом доведення правдивості стверджуваних фактів, якщо ці факти мали місце понад десять років тому.

FRA / Mamere (12697/03)
(Франція. «Мамер»)
[Рішення стало остаточною](#)
[07/02/2007](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2011\)104](#)

Обмеження депутатської недоторканності: аби усунути неможливість притягнення до кримінальної відповідальності за дифамацію депутатів парламенту, які користуються депутатським індемнітетом у порушення статті 10, 2014 року Конституційний суд відступив від своєї практики. Він визнав, що депутатський індемнітет, який базується на положенні Конституції, не має поширюватися на висловлювання, що не пов'язані з виконанням депутатських функцій. Якщо під час судового розгляду законодавча палата заявить, що поведінка одного з її членів підпадає під дію гарантованого Конституцією індемнітету, суддя порушує перед Конституційним судом питання про конфлікт повноважень органів державної влади.

ITA / Patrono, Cascini and Stefanelli (10180/04)
(Італія. «Патроно, Кашіні та Стефанеллі»)
[Рішення стало остаточною](#)
[20/07/2006](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2016\)119](#)

Прийнятність конституційних скарг на порушення свободи слова: з метою усунення порушення статті 10, спричиненого притягненням до цивільно-правової відповідальності за наклеп журналістів і газетних компаній у справах щодо захисту особистості, Конституційний суд у 2015 році відступив від своїх попередніх рішень та здійснив розгляд скарг, що стосуються вимог про притягнення до відповідальності за наклеп. Він також бере до уваги розроблений ЄСПЛ критерій пропорційності.

SVK / Soltesz (11867/09)
(Словаччина. «Шолтес»)
[Рішення стало остаточним](#)
[22/01/2014](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2019\)167](#)

2.6. Свобода зібрань та об'єднань

Стихійні зібрання: з метою усунення підстав непропорційного обмеження свободи зібрань, яке суперечить статті 11, Конституційний суд у 2008 році визнав неконституційними положення, які забороняли проведення мирних зібрань виключно з підстав ненадання повідомлення про заплановане проведення зібрання за конкретних обставин справи; суд вважав, що негайно організувати демонстрацію у відповідь на політичну подію може бути доречним. Таким чином, втратили чинність положення закону «Про свободу зібрань» від 1989 року, що передбачали таку заборону. У світлі цього рішення надання попереднього повідомлення перед проведенням демонстрацій більше не є обов'язковим.

HUN / Bukta (25691/04)
(Угорщина. «Букта»)
[Рішення стало остаточним](#)
[17/10/2007](#)

[Остаточна резолюція](#)
[ResDH\(2010\)54](#)

2.7. Дискримінація

Заборона дискримінації за національною ознакою в питанні права на отримання невідкладної допомоги: щоб забезпечити право на невідкладну допомогу для всіх осіб без дискримінації (стаття 14), Конституційний суд у 1998 році скасував положення, якими право на отримання невідкладної допомоги надавалося лише громадянам країни (рішення мало негайну дію). Він відступив від звичної практики встановлення майбутньої дати для повного введення в дію своїх рішень. В подальшому парламент прийняв новий закон, який передбачав, що зміни до закону «Про страхування на випадок безробіття» набирали чинності в 1998, а не в 2000 році.

AUT / Gaygusuz (17371/90)
(Австрія. «Гайґ'юсюз»)
[Рішення стало остаточним](#)
[16/09/1996](#)

[Остаточна резолюція](#)
[ResDH\(1998\)372](#)

2.8. Захист права власності

Гарантії захисту від виселення: щоб вирішити проблему недостатності процесуальних гарантій під час розгляду справ про виселення (стаття 8), Конституційний суд у 2014 році змінив свою практику. Він постановив, що уповноважені цивільні суди зобов'язані застосовувати критерії пропорційності та необхідності у справах про виселення. У світлі зазначеного рішення Конституційного суду Верховний Суд визнав, що національні суди зобов'язані застосовувати критерій пропорційності у справах про виселення.

CRO / Vjedov (42150/09)
(Хорватія. «Б'єдов»)

[Рішення стало остаточною](#)
[29/08/2012](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2018\)237](#)

Індексація сум, присуджених національними судами: положення законодавства, які передбачали, що індексація сум соціальних виплат здійснюється пропорційно росту величини прожиткового мінімуму, були 2002 року визнані Конституційним судом неконституційними на тій підставі, що дані норми не були достатньо чіткими та передбачуваними. У 2004 році парламент вніс зміни до законодавства, що регулює питання соціальних виплат особам, постраждалим від Чорнобильської катастрофи. Новий закон передбачає нову систему індексації відповідних сум, яка базується на рівні інфляції, що використовується для розрахунку федерального бюджету на наступний фінансовий рік.

RUS / Burdov (59498/00)
(Росія. «Бурдов»)

[Рішення стало остаточною](#)
[04/09/2002](#)

[Остаточна резолюція](#)
[ResDH\(2004\)85](#)

Компенсація за втрату права власності: задля усунення наслідків непропорційного втручання у право власності внаслідок вилучення земельної ділянки для суспільних потреб, яке становило порушення статті 1 Першого протоколу, Конституційний Суд у 2003 році визнав неконституційними положення закону, який регулював порядок вилучення та встановлював, що строк позовної давності для подання вимог про повернення майна, що використовувалось для суспільних потреб, становить двадцять років з моменту вилучення майна. Таким чином, це положення втратило чинність.

TUR / I.R.S and others (26338/95)
(Туреччина. «I.R.S. та інші»)

[Рішення стало остаточною](#)
[15/12/2004](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2007\)98](#)

2.9. Виборчі права

Захист виборчих прав засуджених осіб : з метою вжиття заходів стосовно порушення статті 3 Першого протоколу, що полягало у позбавленні засуджених осіб права голосу, Конституційний суд у 2015 році визнав такими, що втратили чинність положення, якими автоматично позбавлялись права голосу особи, засуджені за вчинення умисних кримінальних правопорушень, на весь період відбування покарання, навіть якщо засуджений не утримувався під вартою через відстрочення виконання покарання або дострокове звільнення. На сьогодні лише особи, які відбувають покарання в пенітенціарних установах за вчинення умисних кримінальних правопорушень, не допускаються до участі у голосуванні протягом усього строку відбування покарання.

TUR / Soylar (29411/07)
(Туреччина. «Сьойлер»)

[Рішення стало остаточною](#)
[20/01/2014](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2019\)147](#)

Право засуджених осіб на участь у виборах: з метою припинення порушення статті 3 Першого протоколу, яке полягало у безумовному позбавленні виборчих прав на підставі положення Конституції усіх засуджених осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, Конституційний суд своєю постановою, винесеною у 2016 році, підтвердив імперативний характер відповідної конституційної норми та вказав, що змінити дане положення можливо лише в порядку застосування особливої складної процедури внесення змін до Конституції. Він зазначив, однак, що федеральний законодавець може оптимізувати систему кримінальних покарань таким чином, аби певні форми покарання у вигляді позбавлення волі не супроводжувалися позбавленням права голосу. 2017 року набуло чинності положення Кримінального кодексу, яким, у відповідності до зазначеної вище постанови, було запроваджено нову форму покарання: примусові роботи; дане покарання може бути призначене за вчинення правопорушень невеликої чи середньої тяжкості або у разі вчинення тяжких злочинів вперше. Примусові роботи передбачають розміщення засуджених у «виправних центрах», де за ув'язненими зберігається їхнє право голосу.

RUS / *Anchugov and Gladkov*
(11157/04)

(Росія. «Анчугов і Гладков»)

[Рішення стало остаточною](#)
[09/12/2013](#)

[Звіт про дії](#)

[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2019\)240](#)

2.10. *Право не бути притягненим до суду або покараним двічі (ne bis in idem)*

Захист від притягнення до відповідальності в порядку кримінального та адміністративного провадження за одне і те саме правопорушення: задля усунення порушення, пов'язаного з повторним засудженням за вчинення правопорушення, за яке особу вже було притягнуто до відповідальності в судовому порядку (стаття 4 Протоколу № 7), Конституційний суд у 1996 році скасував положення закону «Про дорожній рух», що лежали в основі цього порушення. В результаті районні адміністрації були позбавлені повноважень у справах, що належать до юрисдикції кримінальних судів.

AUT / *Gradinger* (15963/90)

(Австрія. «Градігер»)

[Рішення стало остаточною](#)
[23/10/1995](#)

[Остаточна резолюція](#)
[DH\(97\)501](#)

Захист від повторного засудження за одне і те саме правопорушення у рамках кримінального провадження та провадження у справі про малозначний проступок: 2012 року Конституційний суд відступив від своїх попередніх рішень, щоб привести свої рішення у відповідність із практикою ЄСПЛ і гарантувати забезпечення права не бути притягненим до суду або покараним двічі (*ne bis in idem*). Деякі органи (управління з питань непрямого оподаткування, податкова адміністрація та прокуратура) також видали практичні рекомендації щодо процесуальних дій у кримінальних справах та справах про малозначні проступки.

BIH / *Muslija* (32042/11)

(Боснія і Герцеговина. «Муслія»)

[Рішення стало остаточною](#)
[14/04/2014](#)

[Звіт про дії](#)
[Остаточна резолюція](#)
[CM/ResDH\(2017\)30](#)

ДОДАТОК 1 — ПОКАЖЧИК СПРАВ

ALB / Alimucaj (20134/05)	17
ALB / Caka group (44023/02+)	5
ALB / Laska and Lika (12315/04)	5
ALB / Manushaqe Puto and Others (604/07)	14
ALB / Marini (3738/02+)	5
ALB / Mishgjoni (18381/05)	5
ALB / Xheraj (37959/02)	5
AND / Millan I Tornes (35052/97)	5
ARM / Avetisyan (13479/11)	6
ARM / Helsinki Committee of Armenia (59109/08)	13
ARM / Mamikonyan (25083/05)	17
ARM / Minasyan and Semerjyan (27651/05+)	14
ARM / Safaryan (576/06)	14
ARM / Saghatelyan (7984/06)	6
ARM / Sholokhov (40358/05)	17
ARM / Melikyan (9737/06)	6
AUT / Ahmed (25964/94)	16
AUT / Bonisch (8658/79)	17
AUT / Gaygusuz (17371/90)	23
AUT / Gradinger (15963/90)	25
AUT / Informationaverrein Lentia (13914/88)	22
AUT / Rambauske (45369/07)	6
BEL / Linguistic cases (1474/62)	15
BGR / Ivanova (52435/99)	12
BGR / Stefanov (32438/96)	12
BIH / Avdic and Others (28357/11+)	6
BIH / Muslija (32042/11)	25
CRO / Ajdaric (20883/09)	18
CRO / Bjedov (42150/09)	24
CRO / Buvac (47685/13)	18
CRO / Camovski (38280/10)	18
CRO / Horvat group (51585/99+)	7
CRO / Jakupovic (12419/04)	7
CRO / Juricic (58222/09)	7
CRO / Krnjak (11228/10)	16
CRO / Kutic group (48778/99)	17
CRO / Omerovic (No. 2) (22980/09)	18
CRO / Pocuca (38550/02)	18
CYP / Aziz (69949/01)	14
CYP / M.A. (41872/10)	3
CZE / Adamicek (35836/05)	18
CZE / Diallo (20493/07)	16
CZE / Kilian (48309/99)	19
CZE / Vodarenska Akciova Spolecnost, A.S. (73577/01)	19
CZE / Zakova (2000/09)	7
ESP / Barbera, Messegue and Jabardo (10588/83)	7
ESP / Castells (11798/85)	22
ESP / Igual Coll (37496/04)	8
ESP / Martinez Martinez (21532/08)	20
ESP / Moreno Carmona (26178/04)	8
ESP/ Tendam (25720/05)	16
FRA/ Mamere (12697/03)	23
GEO / Gharibashvili (11830/03+)	8
GEO / Ramishvili (48099/08)	14
GER/ Von Hannover (59320/00)	21
GER/ Zaunegger (22028/04)	21
GRC / Hornsby group (18357/91)	8
GRC / Karakasis (38194/97)	8
GRC / Pafitis and Others (20323/92+)	8
GRC / Thlimmenos (34369/97)	12
GRC / Lykourazos (33554/03)	15
HUN / Alajos Kiss group (38832/06)	15
HUN / Bukta (25691/04)	23
IRL / Open Door and Dublin Well Woman (14234/88 and 14235/88)	13
ITA / Bracci (36822/02)	19
ITA / Craxi No.2 (34896/97)	9
ITA / Godelli (33783/09)	21
ITA / Patrono, Cascini and Stefanelli (10180/04)	23
ITA / Rojas Morales (39676/98)	19
ITA / Taddeucci and McCall (51362/09)	21
LIE / Wille (28396/95)	13
LIT / Vasiliauskas (35343/05)	19
LVA / Meimanis (70597/11)	22
MDA / Ialamov (65324/09)	16
MDA / Savca (17963/08)	3
NOR / Bladet Tromso AS and PalStensas (21980/93)	13
POL / Baczowski and others (1543/06)	13
ROM / Grosaru (78039/01)	15
ROM / Hulea (33411/05)	12
ROM/ Calin and others (25057/11)	21
RUS / Anchugov and Gladkov (11157/04)	24
RUS / Burdov (59498/00)	24
SER / Momcilovic (23103/07)	9
SER / Paunovic and Milivojevic (41683/06)	15
SER / Vincic (44698/06)	9
SER / Vrencev (2361/05)	4
SUI / R.M.D. (19800/92)	4
SVK / Franek (14090/10)	20
SVK / Harabin (58688/11)	9
SVK / Jori (34753/97)	10
SVK / Lopez Guio (10280/12)	10
SVK / Soltesz (11867/09)	23
SVK/ Draft - Ova A.S. (72493/10)	20
SVK/ Stavebna Spolecnost Tatry Poprad, S.R.O. (7261/06)	19
SVN / Eberhard and M. (8673/05)	22
SVN / Kuric (26828/06)	12
SVN / Lukenda (23032/02)	9
SVN / Svarc and Kavnik (75617/01)	20

<i>SVN/ Gaspari (21055/03)</i>	9	<i>TUR/ Tanisma (32219/05)</i>	11
<i>TUR/ Ciraklar (9601/92)</i>	10	<i>TUR/ United Communist Party and 7 other cases</i>	
<i>TUR/ Incal (22678/93)</i>	10	<i>(19392/92)</i>	11
<i>TUR/ Kizilyaprak (9844/02)</i>	10	<i>TUR/ Y.Y. (14793/08)</i>	22
<i>TUR/ Ormanci and others (43647/98)</i>	11	<i>TUR/ Kalem (70145/01)</i>	10
<i>TUR/ Özbek, (25327/04)</i>	11	<i>TUR/ I.R.S and others (26338/95)</i>	24
<i>TUR/ Sadak and Others (22990/96)</i>	10	<i>UKR/ Borotyuk (33579/04)</i>	20
<i>TUR/ Sakik and Others No.1 (23878/94)</i>	4	<i>UKR/ Ignatov (40583/15)</i>	4
<i>TUR/ Sertkaya (77113/01)</i>	10	<i>UKR/ Oleksandr Volkov group (21722/11+)</i>	12
<i>TUR/ Soyler (29411/07)</i>	24	<i>UKR/ Soldatenko (2440/07)</i>	3